

S'Esclop

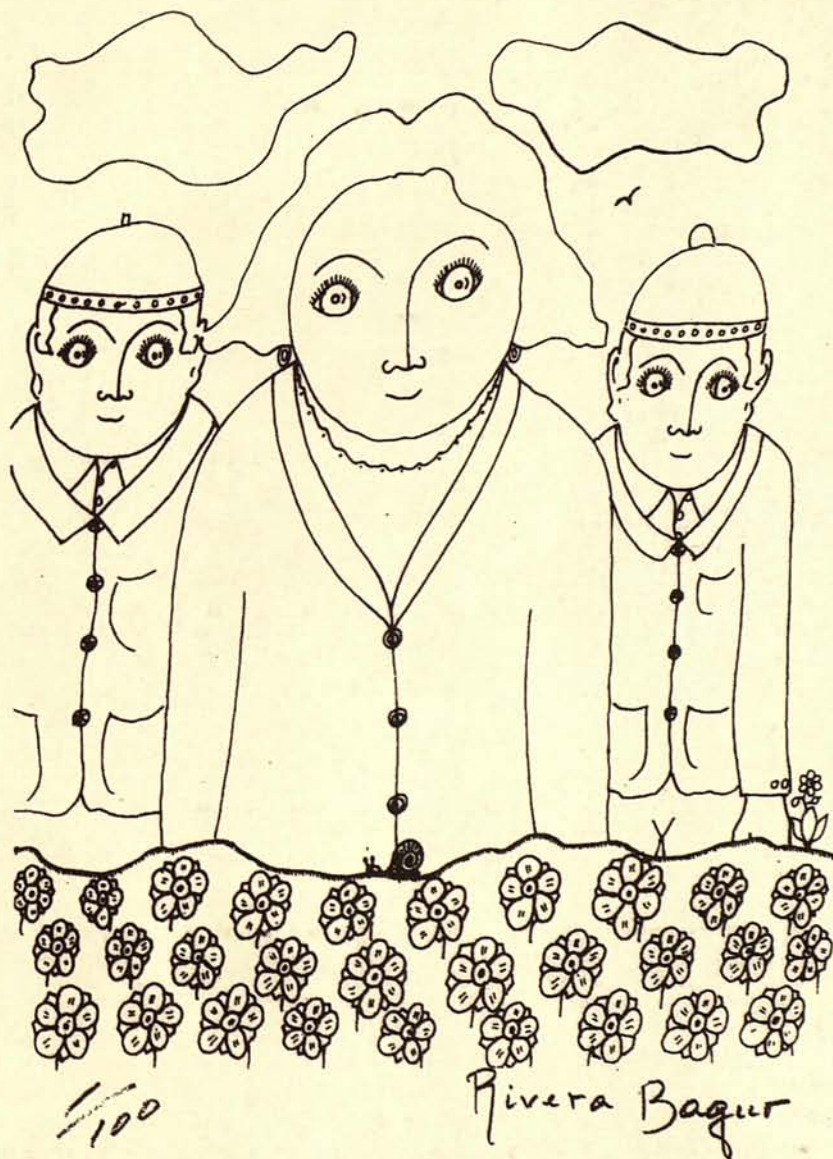
Quadern cultural

8

II època, any II

2,85 €

Mallorca, març-abril 2003

Òscar Aguilera
Laura Almirante
Yves Broussard
Vicenç Calonge
B. Ducol
Andreu Escales
M. Teresa Ferrer
Bartomeu Fiol
Joan Fullana
Manel Garcia Grau
Miquel Àngel Lladó
Josep Maria Llompart

Llorenç Moyà
Jaume Pomar
Carles Rebassa
Cèlia Riba
Jean Serra
Sinto Serra
Àngel Terron
Daniel Tosi
Maties Tugores
Il·lustracions:
Ricard Anckermann
Nils Burwitz

Àlex Fito
Joan
Joan Lacomba
Lluís Maicas
Marilús Miranda
Miquel Perelló
Riviera Bagur
Raquel Ramos
Gabriel Rotger
Miquel J. Servera
Magdalena Vidal
Disseny: Joan Fullana

Editor: **S'Esclop**,
associació cultural

Director:

Joan Fullana

<joanfullana@terra.es>

Consell de Redacció:

Pep Toni Martorell

Rainelda Palerm

Gaspar Servera

Miquel J. Servera

Magdalena Vidal

Administració:

S'Esclop

Apartat de Correus 332

07181 Palmanova (Calvià)

Telefons: 971 - 686709

971 - 439209

971 - 693933

Fax: 971 - 689675

<sesclop@hotmail.com>

Publicitat:

Telefon: 639 - 954223

Coberta:

Rivera Bagur

Disseny:

Joan Fullana

Tractament

d'imatges:

J. Domenech

&

Miquel J. Servera

Òscar Aguilera	29
Laura Almirante	27
Yves Broussard	30
Vicenç Calonge i Gustà	23
B. Ducol	10 i 11
Andreu Escales i Tous	28
Maria Teresa Ferrer Escandell	13
Bartomeu Fiol	15
Joan Fullana	4 i 5
Manel Garcia Grau	19
Miquel Àngel Lladó Ribas	21 i 24
Josep M. Llompарт	3
Llorenç Moyà	5
Jaume Pomar	14
Carles Rebassa	7
Cèlia Riba	16, 17 i 18
Jean Serra	20
Sinto Serra	8
Àngel Terron	22
Daniel Tosi	11
Maties Tugores i Garau	30
Il·lustracions:	
Ricard Anckermann	27
Nils Burwitz	20 i 31
Àlex Fito	25
Joan	9
Joan Lacomba	5
Lluís Maicas	14
Marilú Miranda	25
Rivera Bagur	1 i 4
Raquel Ramos	23
Gabriel Rotger	22
Miquel J. Servera	32
Magdalena Vidal	21

S'ha fet un tiratge de 501 exemplars numerats del 0 al 500. Aquest és el número-411-

S'Esclop no té el suport econòmic de cap institució privada ni rep ajudes de cap organisme autonòmic o municipal

ESCRIT EL VINT-I-TRES D'ABRIL
DE MIL NOU-CENTS SEIXANTA-U

*San Jorge será eliminado del santoral.
(Titular d'una notícia
apareguda a la premsa del país
poc temps abans de la data d'aquest poema.)*

Ara és hora de dir-te, de cantar-te.
Ara que ets
una befa coronadíssima;
ara que t'esborren,
amb les aigües més clares i europees;
ara que qualsevol infant
pot xapar-te per veure què tens dintre;
ara que t'escupen
vellutades i decretals salives;
ara que amb un estrèpit ben correcte
i alulea rosada
de serafins,
et rebaten les portes a l'esquena
i restes al defora,
com un gos atupadíssim
fitorat de distàncies.
Ara que ja per sempre
se t'ha acabat l'encens i la voluta,
la llàntia en la nit, el drac, les roses
reverencials, donzelles i pregàries,
l'ensopiment castíssim de la cera.
Ara que n'ets ben digne, ara,
definitivament,
amb nosaltres.

De La terra d'Argensa
Josep M. Llompart

Aquella petita joia de «Cavall Verd»

“Trobau sobrrers els cavalls verds? Doncs ací en teniu un”

Ales nostres llibreries particulars, el goig ens el pot proporcionar qualsevol dels llibres triats que hi guardam, però, entre tots els que estimam, sempre hi ha alguna obra literària que, així mateix per qualsevol motiu, consideram com a una petita joia. En el meu cas, es tracta d'un petit llibre —i en dir això, vull dir que és de petites dimensions— que es titula *I tanmateix Pallasso...* i té, per a mi, una especial força d'evocació d'una època, prou allunyada, en molts de sentits, de la d'avui.

En altre temps en vaig tenir dos exemplars, però amb el canvi successiu de domicilis i el trasllat de la meua llibreria, minvada en el pelegrinatge, en vaig perdre un; el que m'ha restat és dels corrents, dels mil exemplars ordinaris que ni se numeraren ni varen ser signats pels seus autors.

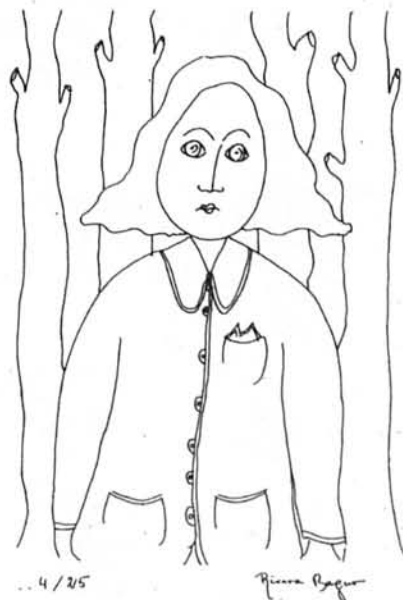
La obra a la que em referesc va quallar a «Cavall Verd» i és de l'escriptor mallorquí Llorenç Moyà Gilabert de la Portella, bon amic de Rafel Jaume i Josep M. Llompарт. Al pòrtic es fa el següent aclariment: “La llibreria «Cavall Verd» es dedica exclusivament a la venda de llibres i revistes de poesia. És el que podríem dir una llibreria especialitzada. La seva especialització, en un gènere tan arriscat com és la poesia li està guanyant moltes de simpaties. La botiga de «Cavall Verd», oberta en un dels carrers històrics de Ciutat de Mallorca és petita. Però, com un bon vi o un bon poema, té l'espai just per a complir el seu propòsit: ajudar a difondre la poesia”. Abans de mudar-se a un local un poc més ample a la cantonada de la plaça d'en Coll, «Cavall Verd» s'havia instal·lat a una espècie de botiga minúscula del carrer de l'Argenteria de Ciutat.

El llibret, de tapa dura i amb una humil sobrecoberta de cartolina, s'acabà d'estampar el 14 d'abril de l'any 1978 als tallers gràfics de la impremta catalana de Fidel Rodríguez; se'n va fer un tiratge de 1250 exemplars, dels quals els 250 primers eren numerats, i els de l'1 al 50 contienien un dibuix original; com dèiem abans, foren signats pels autors i les il·lustracions del llibre eren de Soler-Jové; d'elles el mateix Rafel Jaume n'escrigué: “...recorden aquestes vinyes d'hivern que, quan arribi la primavera esclataran amb la fúria verda de l'esponera”, “...en aquest llibre d'avui podríem dir que és molt difícil assenyalar qui ha inspirat a qui”. Quant a Llorenç Moyà i Soler-Jové, Rafel Jaume, retòricament, pregunta: “¿És el poeta el qui il·lustra els dibuixos amb els seus versos? ¿És la mà del dibuixant la que s'ha sentit moguda pel misteri de les paraules?” per respondre: “En Soler-Jové, amb gran saviesa, ha sabut podar la seva obra de tot allò que no era necessari per a dir el que volia”; i de Llorenç Moyà afegeix: “poeta cabdalós, nascut arran del gloriós vi de Binissalem, també ha sabut ésser concís, com els bons mestres antics. Els seus poemes, avars de versos, deixen endevinar molt més del que canten”.

Llorenç Moyà encapçalà el recull amb aquestes paraules de J. Salvat-Papasseit:

“La terra gira perquè jo sóc aquí i jo sóc un
PALLASO qui agonitza”

I el tancà amb un *Colofó*, prou desencisat, que diu:

Rivera Bagur

cavall verd ciutat
argenteria, 19

Rivera Bagur, cartell en serigrafia per a «Cavall Verd»

Mil nou-cents setanta-vuit:
Sant Jordi, l'Autonomia.
La rosa que se m'obria
d'enamorat, sols m'ha duit
un gerro per a flors, buit
com l'anhel de cada dia.

El pròleg —com es podria esperar un lector de l'època— no és de Josep Maria Llompарт, (que tants en va fer!) sinó de Llorenç Villalonga i està signat l'any 1975 a Binissalem; l'escriptor de «Bearn», des de la seva peculiar perspectiva, aprofita per fer una crítica a les formes que, segons ell, havia pres l'art modern i als marxants que s'hi dediquen i escriu: “Poesia i pintura es troben —o s'han trobat fins ara— dins un mateix *impasse*. La collita del classicisme havia estat tan esponerosa que el terror semblava esgotat. Artistes i poetes tenien por de repetir-se i condemnaren tot l'objectivisme. Venus era condreta, tenia els ulls al seu lloc i així ho pintà, en principi, Picasso. Però els joves empenyien i titllaven de vells els que havien passat els trenta anys. Calia ser original.

Velázquez estava massa prop. Calia tornar a les pintures rupestres, a l'infantilisme, al naïf. Picasso començà, doncs, a posar l'ull dret més avall que l'esquerre. Tot el que és novetat ha succeït ja en temps enrera; així ho diu l'Eclesiastès". I, entre d'altres afirmacions contundents, en el comentari que fa del poeta i de l'il·lustrador de l'obra, afirma: "Ni Soler-Jové ni Llorenç Moyà segueixen ja els «nous» camins. Un i altre s'han rebel·lat contra la dictadura dels mandarins que es diuen progressistes". Villalonga també va escriure: "Llorenç Moyà quedarà com un clàssic".

I si bé Llompart no hi va escriure el pròleg, en la sobrecoberta, a la part de darrera del llibre, trobam unes paraules seves. L'enyorat poeta hi escriu: "«De poetes n'hi hauria d'haver tants com de cavalls verds». Aquesta hipotètica frase —del tot versemblant, tanmateix— se li va acudir a Rafel Jaume, poeta integral, quan pensava quin títol seria escaient a la llibreria que pensava obrir...

«Cavall Verd» presenta, doncs, un cert aire contestatari, com de pintada reivindicativa. «Trobau sobers els cavalls verds? Doncs ací en teniu un», sembla dir...

«Cavall Verd» ha obert portal... just darrera Santa Eulàlia. Les campanes de la vella i noble església són de les poques que encara se senten sonar a Ciutat...

Joan Fullana

[En record de Llorenç Moyà,
Rafel Jaume i Josep M. Llompart]

La lletjor

Saps? També dins la lletjor
—ai tristor meva infinita!—
com un corc maleit hi habita
el foc voraç de l'amor.

Llorenç Moyà

Del llibre *I tanmateix Pallaso...*

Amb dibuixos de Soler-Jové.

Editat per «Cavall Verd», 1978.

Cartell de Joan Lacomba

Joan & Pedro

ES TALLER

CANVI D'OLI
ESPECIALISTES EN FRENS
CÀRREGUES D'AIRE CONDICIONAT (AC)
POSTA A PUNT DE MOTOR
FRENÒMETRE (ITV)
LI PASSAM LA ITV
SENSE CITA PRÈVIA

Telèfon i fax 971-755365
C / General Riera, núm. 25, baixos
07003 Palma
Servei en carretera 24 hores
Telèfon 971-471538

www.comercialmallorca.com

SAGITARI

llibreria

Llibreria especialitzada en poesia

*Posem a la seva disposició
informació sobre el nostre fons
mitjançant:*

- Llistat per autors o títols
- Llistat de novetats i incorporacions al nostre fons
- Informació telefònica:
971 - 730608
- Informació i comandes per fax:
971 - 283388
- Informació i comandes per correu electrònic:

xabraham@teleline.es

Servei de venda amb lliurament
contra reemborsament
Servei de recerca de títols
de qualsevol especialitat

Carrer de Joan Miró, 62
07015 Palma de Mallorca

Pàrquing a 50 metres

Als deu anys encara no hi ha pèl a les confrontes: imaginau-vos-ho

Que s'aixequi un altre pic el teló. Avui, deu anys després que els cossos i les veus de Magisteri Teatre - Mag Poesia es desverjassin en públic amb les paraules de Viñes-Llompart, ni Lennon no podrà dir que les parentes i amigues comencin a sacsejar barbades i penjolls..., perquè aquesta, estimades i estimats, és una història de pla, de pobres, de *probes*, d'anar a peu, més antiga que anar a peu, vull dir. No sé què diran les rectores i els rectors d'aquesta santa casa, però crec que és important definir la força irracional i magnètica que ha fet que aquesta vida que ara celebren encara continuï encesa i activa, perpètuament adolescent i no gens pàl·lida: l'entusiasme. L'entusiasme! L'entusiasme és segur que és la síntesi de totes les consignes llibertàries que ens han educat al llarg del segle passat —sota la terra eixorca descansi— i és radicalment l'única sortida que tenim per baratar el poder per la justícia, els llibres per l'oralitat, la llei per la germanor, consellers per manobres, Espanya per Catalunya, mortor per salut i vida. L'entusiasme: la gran i adesiara l'única força vivent de Magisteri Teatre - Mag Poesia. I això que encara no té pèl al pubis; imaginau-vos-ho.

Els autors que fa deu anys que representem, que diem en veu alta, barres altes, bledes badades, no són triats a l'atzar ni a partir de figureres, americanades ni telecinquismes. És que,

a Mallorca, als nostres autors sembla que no els vol ni sa mare! Sort en tenim, de la dolça mare de Mag Teatre, que estima els seus fills i fa valents i els fa mestres en aquella complicació impotent que Pavese anomenava *l'ofici de viure*. I sort de mi que sé que no he de fer un retrat d'aquesta mare, dolça i salada, que es diu Antoni Artigues. I encara sort que a cap animal no li ha passat pel cap dir públicament "Hem de fer un home-natge a Antoni Artigues" Això vol dir que els bons encara hi som. Particularment, crec que mai no he agraït a Artigues res del que ha fet, res del que hem fet, res del que hem vist. Un dia Blai Bonet em va dir que a una persona que "estimes molt" mai no li has de dir "perdó" ni "gràcies". No sé quin cap de trons es va apressar tot d'una a "recordar" que aquests mots els havia manllevat de Robert Louis Stevenson. Qui sap d'on els degué treure, aquell home. I és igual, perquè així és com hem funcionat sempre en aquesta companyia: prenent per mà, per veu, no demanant permís per res: amb un

paravent, sense copyright. Hem fet comèdia sense res, des de darrere un paravent, amb un banc, amb una escenografia feta amb fotocòpies o pinzellades, amb un entusiasme voraç i treballat que servia, que serveix, per omplir el buit que ningú no sap omplir, que ningú no ha sabut omplir fins ara, almanco del 1993 ençà.

Un dia, algú que es preocupava més del seu nom imprès al programa que no del programa en si va dir: "A n'Artigues, si diuen quatre poemes davant una estelada, ja li basta". Deu anys són anys a bastament per veure que

l'oralitat funciona. Són prou per entendre que l'oralitat quan es fa davant una estelada, o a favor dels palestins, o contra la il·legalització de Batasuna, o contra els imperis econòmics europeus i americans, fa que el pamflet deixi de tenir raó de ser, i que aquella imatge del cos que torna veu, que esdevé acció, es converteixi en un moviment social, importantíssim en aquesta terra nostra que congria traïdors però que congria, sobretot, gent bona, gent normal, gent que va a veure la comèdia com s'hi anat sempre, gent que surt del teatre dient: "No, i no em pensava que m'agradàs tant".

Ara ja podem dir, deu anys després, deu anys més en vista, que l'etiqueta institucional de "teatre universitari" ha desaparegut dels horitzons de Magisteri Teatre - Mag Poesia. D'aquí a uns anys, quan la companyia ja tenguí pèl al pubis,

quan sigui vertaderament popular, pública, pública, amb pèl al pubis, com diu Xirinacs a la seva crida a l'assemblea dels Països Catalans, haurà guanyat la poesia i, òbviament, hi haurem guanyat nosaltres. És així com anirem fent camí, mirant-vos als ulls i fent-vos somiar horitzons possibles, mostrant-vos les tragèdies vives del nostre temps, ensenyant-vos les paraules que és ver que salven els poemes, essent incòmodes, irreverents, edu-

cadors, a l'espera que arribi un dia en què no calgui ser incòmodes, ni irreverents, ni educadors. De moment, aquí teniu l'entusiasme, que vessa dolls, a poalades, a torrentades. Perquè, com deia el poeta, "malgrat tot dins el meu pit sempre hi ha un sospir esperançat".

Carles Rebassa

Lletra i música: Sinto Serra.

Música i lletra de **Sinto Serra**

Joan, dibuix a llapis per a Sinto Serra

NOVETATS DE PERIFÈRICS

Jaume Armengol
QUE LA TERRA ET SIGUI LLE

CORRESPONDÈNCIA
de
SALVADOR ESPRIT

Felip Cid

PERIFÈRICS
Debat

AUS
DE LES ILLES BALEARS

La Qüestió Nacional

CULTURA POPULAR
NACIONALISME

Andreu Ramis Puig-gros

PERIFÈRICS
Assaig

A TOTES LES LLIBRERIES

PERIFÈRICS

Can Serinyà 9, 2n - 07003 Palma (Mallorca) Tel.: (971) 72 79 39 - Fax: (971) 71 95 65 - baltar2@baltar.infonegocio.com

Agusti Pere Aguiló i Bordoy

El nostre col·laborador **Agustí Pere Aguiló** juntament amb el conjunt «Encontres», que dirigeix, viatjaren a la capital del Rosselló i, a l'Auditori del Conservatori de la ciutat catalana de Perpinyà, interpretaren un concert de música contemporània, fet que no hi va passar desapercebut. Aquí, a més de reproduir les paraules d'encoratjament que suposa el comentari de **Daniel Tosi** (director artístic de **Camplèr**) sobre la feina d'**Antoni Caimari** i d'ACA, traduïm un interessant article —aparegut a «*L'Independant Catalan*»—, sobre l'actuació del conjunt, escrit pel musicòleg francès **B. Ducol**.

«Encontres» va posar el colofó al Festival de Música Contemporània de Perpinyà. L'acte fou possible mitjançant la coproducció d'ACA i del Centre Art Musique Perpignan Languedoc et Roussillon (Camplèr) / Regie de la Culture Catalane. El conjunt instrumental, que el componen una vintena de músics de l'Orquestra Simfònica, va interpretar el següent repertori: *L'esfera translúcida* de **Xavier Carbonell** (inspirada en el Jardí de les delícies de Bosc); Cantata per a soprano (**Fanny Mari**) i grup instrumental: «...es fa silenci al cel, cosa de mitja hora» de **Bartomeu Artigues** (inspirat pel llibre de l'Apocalipsi i la fi de món, s'estructura en cinc parts, cadascuna anomenada segons el que descriuen les cartes, els segells, les trompetes, les copes i les visions finals.); així com les obres «*Sagnen més que vosaltres els nostres somnis*» de **Miquel Vicensastre** i, finalment, *Tévenec*, de **Javier Pérez de Arévalo**, obra en la que es descriuen fets sobrenaturals que succeeixen a un far fins que fan embogir al farer...

R.

Músiques d'avui: Mallorca i el conjunt «Encontres» “Part damunt dels niguls”: esplèndid!

Malgrat el temps de pluja, alguns fidels assistiren al concert d'ahir horabaixa en el que el conjunt instrumental «Encontres» de les Balears donà a conèixer molt belles obres de músics de Mallorca.

Aquests músics plens de talent, dirigits amb fervor i convicció per Agusti Pere Aguiló i Bordoy, donaren tot el seu saber i la finura de la seva interpretació per mitjà de partitures amb aligats timbrics refinats. La veu de Fanny Mari hi va afegir una rara sumptuositat i ens parlà encara amb més profunditat. A desgrat de les dissonàncies repetides, com una nimfa, emergia de l'aigua per seduir-nos, per endur-nos i arrossegat-nos dins torrents de notes i oberts cels blaus. Dotada d'una veu pura i fresca, adés sonoritats de cascada, adés el ressò embruixat de les caveres.

Cadascuna de les obres d'aquest programa ens va revelar una extraordinària força, una convicció d'escriptura ben articulada i, així mateix, podem saludar l'encert de la tria del director d'orquestra, qui va saber conduir el seu programa amb una benaurança gens corrent. La concatenació fou col·locada acuradament i cada obra aportà la seva pròpia novetat, diferenciant-la de la peça precedent.

Perpignan du 16 au
25 novembre
2002

2002 - 2003

04 68 66 35 17

L'obra de Xavier Carbonell desprenia una atmosfera palpitant, etèria com el mirall de la vida. Aquestes sonoritats delicades es propulsaven a l'aire d'aquest vespre de novembre per conduir-nos cap un somni sense límits.

La següent, de Miquel Vicensastre, perllongava aquest clímax i jugava dins la categoria «ombrallum» en el cor de les harmonies i contrapunts molt ben calculats. De la mateixa manera, l'emoció es feia present a l'encontre.

L'obra de Bartomeu Artigues també va tenir molt d'èxit. La presència d'una veu femenina situada al tercer quart del programa ens dugué cap als límits del més enllà, a l'espai il·limitat on fa bon somiar. Es podria citar el poeta: "objectes inanimats, doncs, teniu ànima?". L'ànima era la cantant i l'espai eren els instrumentistes que desplegaven una sèrie de coincidències inaudites. Bravo!

Bravo, així mateix, per aquesta obra final de Javier Pérez de Arévalo. Es tracta d'una música programada i el periple, a vegades retronant, de renous estrepitosos, provocava brollers de llums i jocs d'aigua curiosos, però ben resoltos.

La resposta i les superposicions instrumentals relataren l'oceà, la tensió psicològica en llurs clímax i "abismes d'amargor"!

Enhorabona, doncs, a aquest conjunt i a la supèrbia direcció d'Agustí Pere Aguiló i Bordoy, qui ha sabut preparar arduament aquest concert i servir amb precisió i decisió al públic de Músiques d'avui [*Aujourd'hui Musiques*].

B. Ducol

Creacions

sorprenents i tonificants

Entre els compositors que s'han programat en aquest concert, molts són poc coneguts del gran públic, que sovint només té en consideració les grans figures de proa de la música contemporània. A l'hora de l'Internet i de la comunicació en tots els horitzons —i malgrat això— barricades i fronteres condemnen a l'oblit a un nombre impressionant de creadors fora dels circuits convencionals. Ens fan falta un o dos grans noms de cada país. Així es té més consciència i la impressió de conèixer-los i de dominar-ho tot.

Aujourd'hui Musiques participa en la destrucció d'un obscurantisme crònic i ha triat una regió: les Balears. Les Illes posseeixen, tant com Madrid, Barcelona o València (i és gràcies al treball de la seva fundació ACA per l'art actual), una via de creacions sorprenents i tonificants d'ençà fa dècennies. El seu president, Antoni Caimari, fa feina, al llarg dels anys i sense afluïxar, per a la creació d'obres dels llocs més propers i del món (gràcies al Concurs Internacional de Compositors).

Una de les eines d'aquesta difusió avantguardista juga un paper primordial: l'Orquestra de Mallorca i les illes Balears. En el seu si un grup de músics veterans amorosos de les descobertes i plens de curiositat es deslliura per abordar un repertori més punyent, més finament escrit.

Endavant, doncs, com diria Jaume I (instal·lat a Perpinyà i rei de Mallorca en el segle XIII): "Cap à las illas".

Daniel Tosi (Director Artístic del Camplor)

TELEVISIÓ, RÀDIO, VÍDEO, HIFI,
FRIGORÍFICS, ELECTRODOMÈSTICS

RED ELITE DE ELECTRODOMESTICOS S.A.

Plaça Abu Yahya, núm. 1.
Telèfons: 971-751269,
971-205013,
971-206214.
07003 Palma de Mallorca

Botiga de pell

ARTICLES DE REGAL

Avinguda Peguera, 66
Local 7
Peguera-Calvià-Mallorca

Telèfon 971-686709
Fax 971-687942
Pep-Toni @ wanadoo

"la Caixa"

220 oficines
al seu servici

La 1ª xarxa bancària
a les Illes Balears

L'oficina de
Joan Alcover,
07006 Palma,
al seu servici

Salines morint

Les ones del passat
es fossilitzen en petits cristalls salats.
Brols d'aigua contemplen l'esqueix
del que era torrent de vida.

Salines morint.

El vostre món és una pedra inherta
que s'esvaeix enmig del silenci,
quan el murmurar de les dunes
us recorda que havíeu estat fèrtils.

Tot s'apaga i sobre la vostra còrpora
el pes de l'amarga indiferència
és una drecera sense sortida
que s'obri entre les runes i la consciència.

Salines morint.

Resabis de salabor en la mirada
d'aquells homes carregant en el moll
s'apaguen quan la foscor de l'oblit
converteix els vestigis en cendres.

Es veuen vagonetes a distància
entre les boires del pensament
recorrent un camí invisible
plenes d'allò que sols queden sediments.

Salines, que en la nostra memòria
encara segueixen existint.

(Inèdit)

Maria Teresa Ferrer Escandell

6

I altres vegades, més serè, entenies
 Com els noms de les coses i les coses
 No encaixaven als nínxols que assajaves.
 Les coses, infidels i femenines,
 Buscaven noms per altres viaranys
 I et destarotaven el misteri.
 Barra de gel opac, la transparència
 S'allunyava amb la tarda cap a l'ombra,
 Presagi de la nit de les idees.
 Cercant la llum tocaves fils elèctrics,
 Carboncles, foc, escorpins o mercuri
 I el vellut d'unes herbes verinoses.
 Ara llegeixes a les mans els ossos.

Jaume Pomar

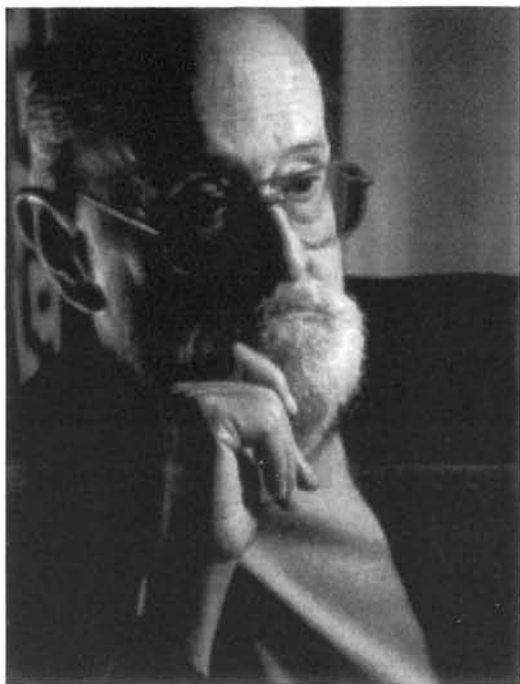
d'Elegies (1985-1986)

Editorial Moll, Mallorca, 1998

[En record de Josep M. Llompart]

XV

*Où sont des morts les phrases familières,
l'art personnel, les âmes singulières?*

LE CIMITIÈRE MARIN, Paul Valéry.

A Josep Maria Llompart.

Tu que tan bé treballes la paraula,
amic, ara ja portes un cambuix de plata,
però des de molt abans, de sempre
- tips de tanta comèdia, cobejosos de pau -,
amb tu hom ha pogut conversar,
amb l'esguard alt, de Thànatos,
i amb el cap cot i llavi reticent,
de la llibertat i de les arts.

XLII

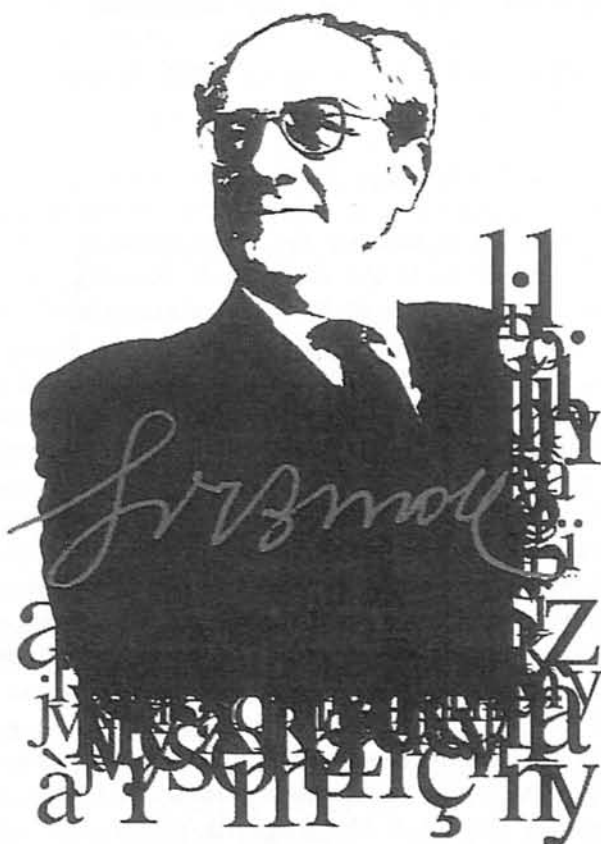
Vernacle sense escola

A Francesc de B. Moll

Amb les mans damunt del cap,
brusquer sadoll de pols,
predicador mesell, logomania amb crosses,
m'he acarat amb aquest paisatge
- esglaonats rectangles mancats d'ordre,
a cavall del gris i el verd,
virats de groc per primavera -
per tal de extreure'n la duresa
d'uns mots ben escairats, brusents
- el vers, el vers, que lluiti contra l'escamot -,
pels fills que ja no parlaran potser
- ciutadans mengos si tal hora arriba -
aquest vernacle sense escola,
sense trona i sense fona.

Bartomeu Fiol

Ambdós són de *Camp Rodó*
Premi «Joan Alcover»,
Ciutat de Palma, 1969.
Editorial Moll, Mallorca, 1973.

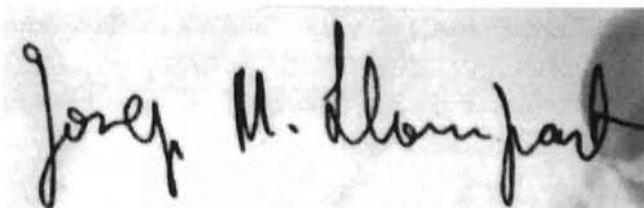
2003, Any

Francesc de Borja Moll

Josep Maria Llompart un poeta mal conegut

Josep Maria Llompart va ser un personatge polifacètic *malgré* *lui*, vull dir, ell sempre declarava que li hauria agradat ser “només poeta”, com el personatge de *La Bohème*, o a tot estirar el típic poeta professor. Les circumstàncies el van dur per uns camins que ell no hauria triat de viure en una altra societat i en una altra època. Mireu, sinó, tot els papers que en aquesta auca li va tocar representar: funcionari, poeta, professor universitari, mestre de català, articulista a ràdio i premsa, crític, assessor editorial, prologuista, pregoner, presentador, president d'entitats, conferenciant, polític, conspirador, manifestant, etcètera etcètera. No tenia mai un no, sempre se'l trobava disposat a participar en qualsevol iniciativa o acte en pro de la llengua o en pro del seu poble. Perquè des de la seva primera joventut, i malgrat l'ambient familiar, tan de dretes i espanyolista (aquell món que servava *la mentida* en majúscules de la qual ens parla a *Lliçó segona*), ell va saber-hi veure la veritat: la seva llengua i el seu poble “Perquè els mots que altre temps jo no sabia/ m'han abocat al poble,/ als difícils carrers de la ventada,/ [...]”¹. I és en aquest vessant cívica com se'l recorda més. Dit això, que només és un resum del que sempre es diu d'ell quan se l'evoca, vull recordar una dimensió importantíssima de Llompart: la seva obra poètica.

Sí, va ser generós donant el seu temps i la seva ploma a la seva llengua i a la seva gent; però, em sembla que seríem totalment injustos que no recordàssim l'obra, bellíssima, de poeta que va construir. Aquesta poesia que ens va llegar i que ara ha quedat una mica oblidada. Us en donaré un exemple, d'això que vull dir. Fa pocs dies, coincidint amb l'efemèride del seu traspàs, se li van fer un parell d'homenatges. Els participants, molt emotivament, van recordar la vessant cívica i, diguem-ne, pedagògica del personatge, també van recitar fragments o poemes sencers seus. Curiosament, els poemes citats i recitats sempre són els mateixos, els d'una mateixa corda poètica: els poemes de la seva primera etapa creativa i, sobretot, els que més s'inscriuen dins el registre de la *poesia cívica*. Són principalment els poemes corresponents als reculls *La Terra d'Argensa* i a *Memòries i confessions d'una adolescent de casa bona*. És més, si repassem les notícies de la premsa, veurem que moltes vegades és anomenat amb l'epítet de l'*autor de Poemes de Mondragó*. És que no va fer cap altra obra remarcable, a part de les esmentades? És que

la seva obra posterior no aporta res de nou i és una simple continuació d'aquests poemaris? És realment injust que s'oblidin les dues obres que ell, i la crítica especialitzada, consideren com les seves obres mestres: *Mandràgola*, que fou Premi Serra d'Or i Premi Nacional de la Crítica; i *Jerusalem*, l'obra que ell creia més aconseguida. Sense oblidar-nos tampoc de la *La Capella dels Dolors*, que va rebre el premi Lletra d'Or, i *Spiritual*, també obres de maduresa i excepcionals, malgrat que ell les considerés de *to menor*. És en aquestes obres on Llompart desenvolupa plenament el seu talent poètic, tot just mostrat en els poemaris anteriors. A partir de *Mandràgola*, el trobem abocat als camins de l'experimentació poètica, a la recreació del seu món interior, a la construcció dels seus mites, a la consolidació de la seva veu poètica. És, en definitiva, l'etapa de plenitud i maduresa creativa que va quedar estroncada per una mort prematura. És per això que ara reivindico el record d'aquestes obres, que han restat com mig oblidades, fins i tot pels seus amics.

De vegades he pensat que aquest oblit també es deu al fet que la Mort, amb majúscula, és tan present i insistent en la poesia d'aquesta etapa de maduresa, i ja sabem que poc ens agrada en la nostra cultura actual que ens facin present el nostre final comú. Ara bé, els que recordem Josep Maria Llompart, curiosament, no l'evoquem com una persona particularment fúnebre o pessimista. En el seu tracte habitual rarament feia esment de la seva salut o de la seva mort; contrasta en això amb el seu amic Vicent Andrés Estellés, que sempre comentava amb pessimisme —i segurament tenia raons per fer-ho— la precarietat de la seva salut i la mort que veia imminent. La comparació que acabo de fer no és gens gratuïta, perquè la poesia d'Estellés esclata de vitalitat, optimisme i confiança, en canvi la de Llompart es mou en un to elegíac, profundament pessimista i irònic, que recorda Espriu. I és que per a Llompart —com per a la majoria dels poetes— la poesia servia per conjurar les seves pors i desitjos. Sent Llompart una persona que creia essencialment en la vida i l'esperança, i per comprovar això que dic només cal llegir els seus articles, la mort se li presentava com un terror que destruïa aquestes dues coses. Així, la poesia es convertia per a ell en una vàlvula d'escapament.

¹Petita història familiar, “Memòries i confessions”

Però tampoc és això només. No vull donar una visió de la poesia llopartiana com una espècie d'eina terapèutica del poeta. Per a Llopart, era molt més, era sobretot un art: l'art de la paraula per excel·lència. I com a tal art, el poeta, en aquest cas ell, havia de dominar la llengua en tots els seus registres i variants —una altra vegada ens trobem amb una coincidència amb Espriu— i mostrar un gust excepcional en les combinacions de paraules i frases. Llopart tenia un domini de l'idioma que pocs han aconseguit d'assolir, i no només em refereixo als coneixements *sobre* la llengua, sinó a quelcom que és molt més difícil d'adquirir, allò que els romàntics anomenaven el *geni de l'idioma*, i que ve a ser una combinació de domini de l'estructura de la llengua (de la morfosintaxi), saviesa lèxica, sentit del ritme i de la cadència de les paraules i de les frases (de la musicalitat). En Llopart s'hi donaven totes aquestes destreses, justament una de les coses que més recorden els que el van conèixer és la bellesa de la seva conversa. Que bé que parlava!, diuen amb admiració. Els seus alumnes s'embadalien escoltant-lo a les classes; els seus amics i companys aprofitaven tant com podien els seus dots d'orador i solien demanar-li que fos ell qui parlés en públic, fins i tot improvisant era magnífic escoltar-lo; quan recitava poesia, tant si era seva com si era d'algú altre, embellia els versos amb el seu dir. En definitiva, era un d'aquells casos excepcionalment dotats per a l'expressió verbal, només comparable a un Antoni M. Alcover —encara que aquest pequi de massa silvestre— o a un Josep M. de Sagarra. El que en altres autors és aconseguit a força de tenacitat, treball i esforç, ell ja ho tenia d'una forma natural. Comptava amb uns dots lingüístics tan excepcionals que l'ajudaven a conèixer altres llengües sense haver-les estudiades gairebé. Així, amb el llatí mal conegut del batxillerat, era capaç d'apreciar Horaci o Catul directament en la seva plenitud; el francès escadusser del batxillerat li servia no només per parlar-lo regularment i llegir-lo amb profit, sinó que li permeté fer una petita incursió de creació poètica en aquesta llengua²; a partir de la lectura de la *Divina Comèdia* i dels poetes italians, podia mantenir

Josep Maria Llopart, dibuix de Magdalena Vidal

una conversa fluida en aquesta llengua; i els records llunyans i vagues del gallegoportugués sentit durant la infantesa més tendra, propiciaren una de les seves millors tasques com a traductor i divulgador dels poetes d'aquesta cultura. Em pregunto què hauria arribat a fer si hagués tingut una formació sòlida en filologia i llengües.

No obstant això, Llopart era molt conscient d'aquesta facilitat seva i dels seus perills, cosa que procurava evitar amb un treball acurat dels poemes, i, sobretot, posant-se uns reptes poètics, unes fites, que havia d'assolir en cadascun dels seus poemaris. Això el va dur pels camins de l'experimentació poètica en gairebé tots els seus vessants i el van acostar a les avantguardes del segle XX. Val a dir, però, que no va abordar per res el corrent que podríem englobar com a poesia visual, és a dir, el poema com a objecte per ser vist. Per a ell, una cosa eren les arts plàstiques, on encabia aquestes experimentacions, i una altra l'art verbal. La poesia havia de ser *escoltada*, no mirada. El que sí relacionava molt era la poesia i la música. Recordo que afirmava que *La Relíquia* de Joan Alcover podia ser cantada a ritme de tango, així com *Cala Gentil* de Costa i Llobera ho podia ser com una havanera. Certament, ell era un melòman que gaudia molt de la música, especialment de la dita música clàssica, però també d'altres gèneres més populars, per exemple, va dedicar un apartat d'*Spiritual*, *Morsamor*, a les cançons de tot tipus. Hi trobem des de

² Dins *Spiritual* el poema *L'homenatge a Charles d'Orléans*:

Dites-moi est-ce que le temps
laissera son manteau?
Est-ce que le ciel si tendre,
la lumière si morne,
que la pluie si douce
deviendront un éclat implacable de soleil?
Cette mort si lente, si grise, si tranquille
sera-t-elle, peut-être, une impitoyable vérité?
Dites-moi: est-ce que le temps
laissera son manteau?

poemes inspirats en l'esquema compositiu dels *spirituals* negres, fins a balls o cançons lleugeres, com l'*slow-fox* i el bolero, passant per cançons tradicionals, i fins i tot de pals de flamenco com *Soleà*, *Martinete*, *Caña*, etcètera.

Coneixent i sent conscient d'aquesta musicalitat del seu vers, d'aquesta musicalitat que li sortia gairebé espontàniament i que li era també molt grata (recordeu el poema *Camí florit*, que s'ha fet tan popular), Llompart va voler defugir-la, potser perquè tenia por d'amanerar-se, i va començar a cultivar els poemes en prosa a partir de *Mandràgola*. Aquest subgènere poètic, com sabeu, juga amb un difícil equilibri que pot fer fracassar les més bones intencions: no ha de caure en un *prosaïcisme*, però tampoc ha de traïr un esquema mètric massa acusat. En Llompart s'hi va convertir en un veritable mestre. M'agradaria de llegir-vos-en un de *Jerusalem*, un que li era particularment grat de recitar: *Anacreòntica*:

ANACREÓNTICA

T'allargava la càmera: sisplau. Somrients sota el sol i les gavines, sota els déus i la pluja d'or, sota el cel dels teus set anys. Ell a l'europea, ella amb el xal a la turca agombolant-li graciosament el coll, la sina. Els veus dins el vidre, morts i somrients, cemenriri de Tots Sants. Feliços. Prems el botó. Per sempre. Et regraciem, s'allunyen corrent, abraçats, feliços. Cap a un horitzó dubtós de faules. Les noces, el somris i l'abraçada, el viatge. S'allunyen cap a un horitzó que tu no saps: Anatòlia, Capadòcia, potser el llardós, pudent suburbi d'Istanbul. Tal volta la tristesa, tal volta l'abundor, qui sap si el drama. La fotografia en el fons del calaix, a l'àlbum amb fortor de resclosit. L'àlbum polsós, desfent-se sota el sol i les gavines, als encants. Per sempre morts i somrients. Anònims.

(La parella de nuvis en viatge de noces, t'han demanat amb el gest que els facis una fotografia. Han posat somrients, feliços. T'han donat les gràcies. Tu no veuràs mai la fotografia, ells no llegiran mai aquest poema. Era a l'illa d'Egina, en el Sarònic, sota els déus i la pluja d'or.)

M'agradaria comentar-vos aquest poema, analitzar-lo, perquè poguéssiu apreciar tota la saviesa poètica que engloba, la vastitud de les referències, però ara i aquí no és el lloc. De fet, la poesia de Llompart jo diria que encara l'hem de descobrir en tota la seva amplitud i profunditat. Us invito a visitar-la amb deteniment, tingueu en compte que encara que potser no entengueu totes les paraules, encara que no sapigueu desentranyar el secret de les referències, segurament us deixareu

arrossegat per la profunditat del que és dit, per la bellesa com és dit i per la música que desprèn.

Abans d'acabar, però, he trobat que per a aquest acte calia llegir un dels darrers poemes que va escriure, el va compondre el darrer any de la seva vida. És un homenatge al seu gran amic i col·lega Vicent Andrés Estellés qui, per desgràcia, no li va sobreviure més que uns mesos, precisament és aquest el motiu d'aquest homenatge conjunt.

EN EL RAVAL DE SENECTUT

*Versos per a Vicent Andrés Estellés, amb un eco de la veu de don Teodor.
Cuando llega al arrabal
de senectud.*

JORGE MANRIQUE

En el raval de senectut
creix un amor de tres taronges,
tres núvols rosa a l'horitzó
esguards eixuts amoreixen.

En el raval de senectut
com flocs de neu les hores cauen,
la vellutada ombra del temps
t'omple la cambra de domassos.

En el raval de senectut
una memòria d'albaïna
et reblaneix el moll del cor
mentre el capvespre encén els ciris.

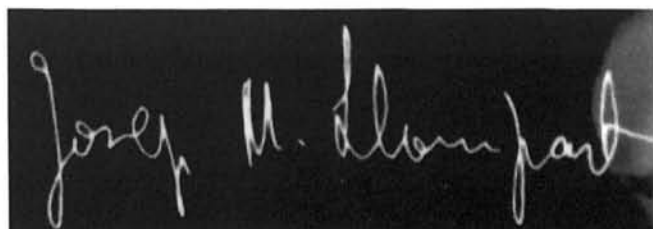
En el raval de senectut
roses floreixen d'enyorança,
però clarors de sol ponent
decrepituds hi solemnitzen.

En el raval de senectut
aquella Musa bella i vella
a cau d'orella i mot per mot
cançó novella et dicta encara.

I un plor quiet dolçors amara
en el raval de senectut.

Cèlia Riba

Llegit a la *Setmana del Llibre en català*, 19/2/03

ELS NOMS DE L'ECO (A MONDRAGÓ)

A Josep M. Llompart, i a tots els qui hi fórem.

L'arena, com brullol de segles,
ha colgat els nostres peus sota la veu de la teua absència.
Presents i lluminosos, els teus versos
ens han recordat que tan sols som éssers humans,
que tan sols maldem per dir-li quatre coses a la vida,
que tan sols tenim el que tenim, i prou,
ço és, una petita bossa amb trenta paraules
per pagar el preu del record cendrós del nostre ofici escèptic.

L'aigua de Mondragó i el seu sol sense reialmes,
els ullals de la terra i el seu mestratge sense tiranies,
la força de la prometença i el seu solatge:
això, això són els teus solcs de paraules i els seus principis.

*(Al mig de Sa Cala, un vaixell ancorat de Greenpeace
ens és testimoni del teu desig i de la teua promesa
per la terra. I tots enraonem, tot caminant per la riba
dels teus pensaments, que potser el món
necessita encara, qui sap,
de la veu dels bojos i dels poetes).*

A l'arena, sota una brisa calma i un sol de migdia,
recitarem els teus versos. I els férem la cadena i el feix
amb què continuarem trescant les vies possiblement invictes
de l'esperança. Qui sap,
tal volta algun dia, del minúscul polsim dels segles,
amb què vàrem colgar els nostres peus brunzents i absorts,
brollaran la saba i la cadència que nodresquen de vida
sota el deix i la fulgència dels teus ulls i les teues síl·labes,
els nostres mots potser
encara massa covards o indecisos o resignats
entre les llambordes desertes de ciutat.

L'arena, com brullol de perseverances,
segueix fitant, encara, els nostres noms i els teus designis
sota l'encalç i les ombres d'aquella platja
que ja mai més no restarà deserta.

Manel Garcia Grau

Aquest poema és de la IV part, dedicada a les Balears, de l'obra *Al fons de vies desertes*, Edicions 62, Barcelona, 2002

PEREDELKINO

A Josep M. Llompart

A Peredelkino, en una datxa que conec sense haver
 visitat mai, fràgil com una fulla d'arbre, però dur com la
 pedra, un home hi resistia les sotragades de la Història. Era
 un poeta. Escrivia, solitari, el poema de tots.

Va estimar la seva pàtria, la llengua del seu poble i la
 seva cultura mil·lenària. Va respectar homesd'altres
 geografies. Compartia una nova manera d'entendre el món,
 de transformar-lo per enaltir la minsa condició humana...

Però depredadors implantaren la mentida i el terror en
 nom d'idees elevades. Aixecaren barreres contra la poesia,
 contra la veritat de l'home etern. Aleshores va saber que un
 noble destí el reclamava, i va acceptar, sense renecs,
 l'isolament, la injusta marginació. Va acceptar viure la
 mateixa sort dels qui, com ell, eren empaitats contra els límits
 per la intolerància.

Sabia prou bé com són d'incerts els camins. Tanmateix,
 es mantingué immarcescible fins al final atiant
 amb la seva flama una llum necessària. El seu exemple ens
 diu encara que la veritat d'un sol home no és, per això,
 menys veritat.

Lluny i prop, com llavors, sonen clamors de guerra,
 gemecs de dolor, crits de fam. Avui, com abans en el seu
 temps, les misèries d'arreu demanen la paraula consoladora
 i solidària dels poetes.

Jean Serra

d'*Àmbit humà* (1988 - 94)
 Editorial Moll, Mallorca, 1995

*Esbós de Nils Burwitz: Jean Serra en el III Festival de
 Poesia de la Mediterrània, Palma, 15 de maig de 2001*

Acròstic per Josep Maria

Lluny, on la veritat s'amaga,
Les paraules assoleixen llüissors,
Or assedegat d'*arcs-en-cel*,
Mirades esmaperdudes de tant suplicar,
Paranyes d'un temps que se'ns fa escàpol
A força de reclamar-lo,
Ràbia pels furts i enyor de neu sobre les
Teules, de pa blanc, d'amics i de certeses.

(Inèdit)

Miquel Àngel Lladó Ribas

Magdalena Vidal, dibuix a llapis

Gabriel Rotger

rotger

Romania 1989

A Josep Maria Llompart

L'home és la mesura

de totes les crueltats:
perverteix els animals
domesticant-los amb pobra pitança,
crema els boscatges,
enverina la mare de les aigües...

Sols en el límit de la supèrbia
alena la seva tendresa,
sols la mort
serva la seva fragilitat.

Àngel Terron

de *De bell nou*
(Jardins de Samarcanda, 1993)

"Seguirà el fosc treball de la filosa."

Josep Maria Llompart

Viuré amb una fermesa que no dic
i que he de simular per batallar
contra les parets fosques que no escric.
Que no escric, que no escric, com un volar
de llebre. Fumerals que jo pessic
per desdibuixar clots de l'estimar.
Perquè els destins no són tots de mans plenes,
de vegades, Llompart, cremen les venes.

(Inèdit)

Vicenç Calonge i Gustà

Per a la revista de «S'Esclop»

Fotografia de Raquel Ramos

MEDI-TERRANI

"Així com el vent fa moure les aspes del molí per treure l'aigua de les entranyes de la terra, també l'art té el poder de renovar el cor de goig i emocions i encaminar-nos cap a la felicitat terrenal". Vet aquí, amics i amigues, l'esplèndida i sentida tarja de presentació amb què Francesc Bonet ens presenta el darrer dels seus muntatges, un homenatge a la pedra, a la fusta, a l'enigmàtica i sovint inexplicable inscripció, al grafit que adesiara ens sorprèn entre els murs d'aquest magnífic oratori de Sant Blai.

Us he de confessar una cosa. Quan en Francesc em va demanar si li volia presentar aquesta exposició em va dir que procuràs fugir dels tòpics, és a dir, dels discursos fàcils on es lloa la capacitat i creativitat de l'artista. Que no parlàs bé d'ell, en una paraula. M'ho va posar difícil, realment, i intentaré explicar-ne breument les raons.

La primera de totes, i segurament la més òbvia, té a veure amb el primer dels seus llinatges. Efectivament i per poc que hàgiu estudiat la nostra llengua sabreu que *bonet* és un diminutiu de bo, i aquesta qualitat, al meu humil parer, és la primera que apreciam en el caràcter i la manera de ser del nostre artista. Parl de «bo» en el sentit humà del terme, és a dir, d'aquesta dissortadament cada cop més escassa virtut que fa que una persona ens resulti especialment càlida i propera, entranyable si voleu. Aquesta faceta de la personalitat d'en Francesc es tradueix -en la meua opinió, ja vos dic- en una plasticitat directa i eloqüent, sense filtres o artificis que distorsionin la seva percepció de la realitat.

I a aquesta realitat, i vaig per la segona de les raons, ell, vull dir en Francesc, l'estima amb vertadera passió, amb un entusiasme infreqüent en els temps que corren. No hi ha dubte que estam davant d'una persona que viu el que fa, que perd la son i el delit per detalls que semblarien bajanades a la majoria dels mortals. Però és precisament aquest desig de transcendir la vulgaritat -una de les formes que pren la mort, al capdavant- allò que fa que la seva sensibilitat ens resulti tan propera, tan summament delicada en l'expressió.

El nostre artista ha triat un lloc emblemàtic per al seu muntatge, l'oratori de Sant Blai, un espai a cavall entre la religió i el misticisme auster, recollit com la seva obra. De fet en Francesc no ha fet si no seguir les passes de l'autor d'alguns dels grafits que es prodiguen al voltant de Sant Blai, Jaume Mas, gravador que també deixà la seva empremta a la Seu de Mallorca cap allà la primeria del segle XVII. I tanmateix crec que no podem parlar de signes irreverents amb la devoció i el culte que des de temps immemorials ha suscitat aquest entorn tan exquisidament humil i arrelat a la vida i costums dels campaners. En Francesc ha dedicat, doncs, i per ventura sense ser-ne massa conscient, el seu particular ex-vot no només al sant, sinó a tots els homes i les dones que viuen d'allò que la terra els dóna, sovint amb més maldecaps i privacions dels que en fan comptes. Com el vent que mou les aspes i mol el gra, la seva força rau en una plasticitat vigorosa i equilibrada, que defuig les modes i es detura en l'essència d'allò que és alhora autèntic i sublim, amarat d'una mediterraneïtat que

endevina barrejada de tradició i de saber, de cultura i de sal, de blau i de mesura.

L'ànima d'en Francesc i la meua es creuaren un dia casualment -o potser no- allà per devers els suaus perfils de na Corberana, no massa lluny d'aquest redol. Un bon dia vaig posar-hi el peu com un conqueridor poruc i vaig gosar de deixar-hi algunes lletres mig enterrades. Ara sé que ell me les guarda com un pràctic fidel que ha fet de l'art i la bonhomia el seu moll particular, allà on, si volem, podem deixar fermada la nostra barca i reposar una estona dels durs avatars que ens dispensa la nostra singladura per la vida.

Voldria acabar donant-li, en nom de tots els presents, les gràcies per oferir-nos aquesta mostra, per haver volgut compartir amb tots nosaltres aquesta mena de comunió amb el màgic i l'inexplicable, per haver-nos permès durant aquesta estona somiar de desperts i acostar-nos a una redempció que ell reivindica també aquí a la terra, entre els que estimam i ens fan feliços amb les seves obres, per deixar-nos tocar ni que sigui amb la punta dels dits el tel del seu cel particular, fet a parts iguals d'evidències i misteri, de la llum i del treball dels homes, de bellesa i de pròdiga bondat.

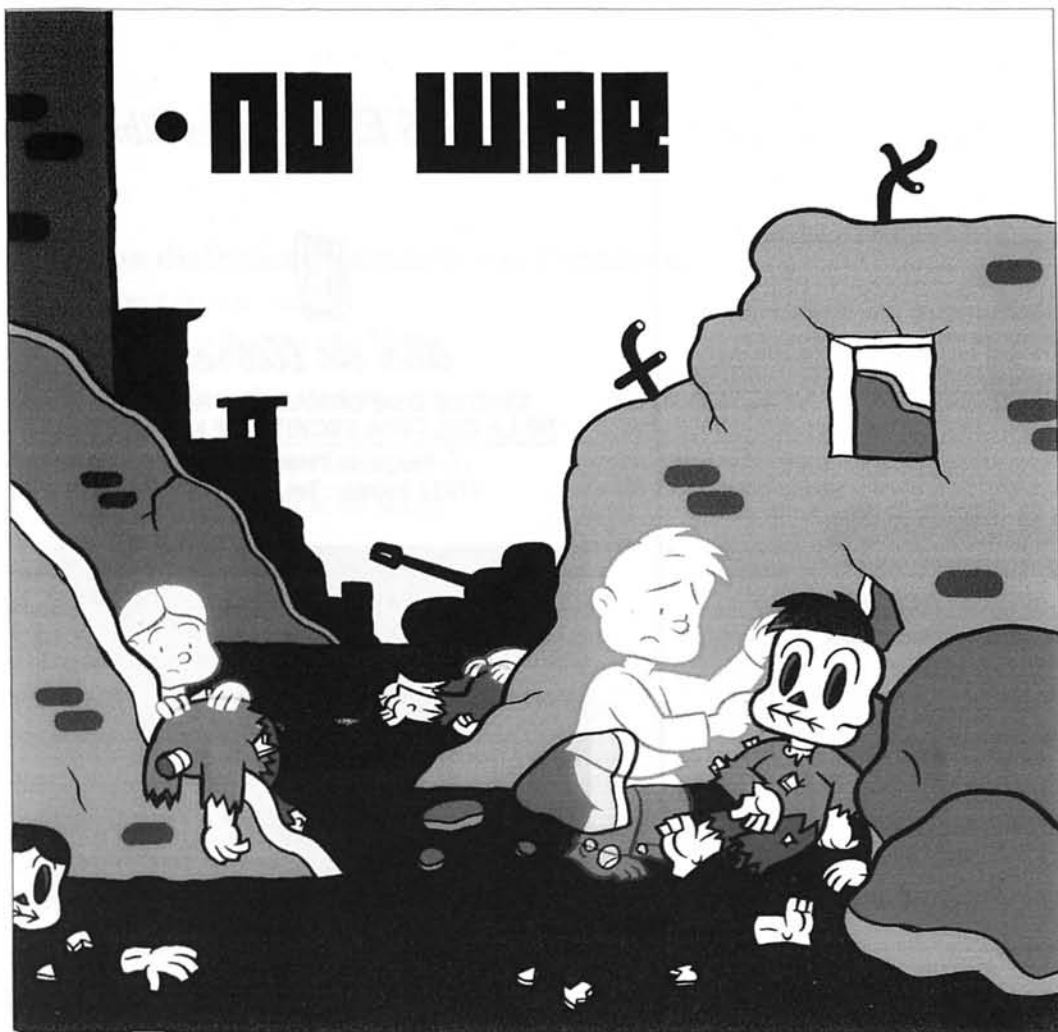
Ah!, i que les seves aspes, com les del molí que mol, no s'aturin mai de rodar.

Miquel Àngel Lladó Ribas

(Text llegit amb motiu de la inauguració de l'exposició de pintura i escultura de l'artista **Francesc Bonet** a l'oratori de Sant Blai el 2 de febrer de 2003)

Dibuix original d'Alex Fito

Il·lustració de Marilùs Miranda

**CRISTALERIA
PEREZ SABATER**

Telèfons : Paco 600 44 44 27,

José 607 98 45 97,

Toni 607 98 46 97.

Carrer de Son Magraner, núm. 4
Son Espanyol, (07120 Palma)

Fax 971 439001

**Taller
aluminio**

**CRISTALERIA
PEREZ SABATER**

☎ 971 43 84 33

Trobareu S'Esclop a les llibreries:

illa de llibres

**CENTRE D'INFORMACIÓ I PROMOCIÓ
DE LA CULTURA ESCRITA DE MALLORCA**

Plaça de l'Hospital, 4
07012 Palma · Tel. 971 229092

LLibreria

La rosa als llavis

Ramon Llull, 16 A.
Ciutat de Mallorca
Tel. 971 72 19 85

NORMA
Comics

Nuredduna, 7
971 77 13 25

Fc. Martí Mora, 14
971 78 01 21

normapalma@teleline.es

7 anys 1980

SAGITARI
llibreria

Carrer de Joan Miró, 62
Tel.: 971 73 06 08
Fax.: 971 28 33 88
e-mail: xabraham@teleline.es
07015 Palma de Mallorca

Sota una disfressa d'impassivitat t'observo,

fas com que no em veus
quan saps perfectament que hi soc.

Tu també en portes una de disfressa,
i no tenc manera possible de saber
qui ets en realitat.
Continuo observant, analitzant,
i memoritzant els teus moviments,
i tu,
continues fent com si no t'interessessin els meus.
Tots dos, dissimulant l'evidència
deixem passar l'oportunitat,
esperant que sigui l'altre el primer
en treure's la disfressa.

Miro dins el mirall

de les passions,
a veure si puc trobar
el reflex de les teues.

Laura Almirante

(Ambdós poemes són inèdits)

L'escriptora, Ricard Anckermann (1842-1907)

Notes per a una biografia en tres parts

Els fets

Això era i no era una illa molt més petita que la mar, però una mica més gran que les illes que l'enrevoltaven. Tenien muntanyes esquerpes i planes de terra bona, turons insolents i mandroses garrigues, sementers verdíssims i rotes amb figueres, penya-segats vertiginosos i platges indolents, coves fondes, abruptes avencs i balms dolces. Al cap d'un d'aquells insolents turons, d'on s'hi arribava a veure la mar amb el llarga-vista, hi havia una església gristiana gatòlica i, als seus peus, un poble gristià gatòlic, la No-Vida. Una matinada amb el Sol Pinzell hi nasqué un infantó. Els seus pares, en nom d'ell, que encara no en tenia, escolliren no escollir-ne. O oblidaren cerca-li'n un, amb l'emoció. Pel cas és igual. L'infant va ser Ningú com Odisseu per Polifem una partida de dies i unes nits, fins que els padrins i veïnats del poble, esgandalitzats, convenceren els seus pares de que això de no tenir nom seria un "problema" gros i li encomanaren el de "Gostantí", perquè era noi segons uns (si hagués estat noia, qui s'hi hagués atrevit?), perquè ja s'ho deia el seu padrí patern, segons altres. Una vegada li tengueren comprat un nom, és a dir, el món, gostà ben poc afegir-hi dos cognoms darrere.

Al Gostantí el gristianisme li seria imposat en un matí de Sol Goma d'Esborrar. Crec haver-ho vist en foto, una foto borrosa. Ell no se'n recordava. Només tenia 0 anys i un pecat original, haver nascut. Va ser per aigua de pila baptismal que li netejaren, a l'església de la No-Vida. A partir de llavors, ell ja seria gristià gatòlic i només li caldria viure llargament i honorar com pertocqués el seu "pater familias", el Gostantí de Ses Bicigletes, reproduir com més millor les seues abundoses virtuts, mitigar al màxim les seues petites mancances. Per això era l'hereu i per això duia el seu nom i el primer dels seus llinatges. Avui, amb la perspectiva dels anys, podem afirmar sense risc que el Gostantí no va desenvolupar del seu padrí tant les coses bones com les dolentes. Entre les bones, destacava una bella i enyorada bicigleta blava, na Gristina, en què, malauradament només podia cavalcar una vegada a l'any, en anar de vacances a l'illa. Entre les dolentes, la propensió a l'ociositat, mare de tota la resta de vicis. D'ells només pertocaria destacar aquí la seva afecció a l'absentisme i a escriure. Però també se n'hauria d'haver estat d'altres, com ara les de les birres, el ball, la lectura, les pel·lis, la música, la muntanya, els viatges, el piragüisme d'aigües braves i les manifestacions contra les guerres dels golfs, que encara s'estilaven, i les grogues, també les grogues.

Els testimonis

"Pel que fa a l'escriure, confessaré que no me'n vaig mai de casa sense un bic blau i un bloc de notes, en el qual hi puc fer esment des de qualque paraula sentida volant i caçada a la bona dels daus (valga d'exemple el verb "espírrar") fins a la llista de la compra. Entremig, apunt reflexions com aquesta: "L'anyell. La pasqua del Grist és una celebració ritual semítica, fonamentada en una derivació d'un mite de sang i de carn, reviscut pel sacrifici en inici humà, més tard, animal i, després, simbòlic. Quan els sacerdots asteques endinsaven el coltell i les ungles en el pit de la víctima propiciatòria tolteca, en el fons pretenien endinsar les seves arrels i el seu penis en el fons del cor d'una pedra-arbre-animal-home, l'ànima, l'essència, l'esperit, el corrent, l'aigua, la vida. «Sa Bisbal, 22 de febrer, 2002 d.C.»"

Tot això, psicoanàlisi, gristianisme, paganisme, ritualitat, gesticulació, art, libacions, ablucions, alcohol, ablacions, clitoris, bregues de gallets, guerres, balls, danses, serps, spleen, ennui, metafísica, cine, sexe oral, viatges, espo(r)ts d'aventura, marxisme, feminisme, deute extern, gapitalisme, terrorisme, fills, mares, zoofília, necrofilia, pedofília, pol·lució... que són més que formes més o menys antigues del mateix animisme atàvic"?

Les gonstatacions

Fins aquí, les dades que estan en el meu poder i que he tergiversat i abatut en mots damunt la pantalla de l'ordinador, perquè tu les interpretis correctament, és a dir, perquè adoptis una imatge determinada del Gostantí i de la influència nefanda que va tenir en ell la professió de fe i de gulte gristià, gatòlic, agostòlic i gomà. És un text tan positiu com allunyat de la liberalitat. L'has entès? Podries fer-ne un breu resum de l'argument?

[Inèdit]

Andreu Escalles i Tous

Es Vivero, 26 de febrer, 2002

Epístola

Permet que abans de aixoplugar-me
sota les prosaiques lletres
m'enredi en les randes subtils d'un vers
on, potser, et trobi el clam just,
la mesura de la subtileza.
Si et plau, amb un silent sí,
consent les cabòries que abocaré
sol·licit a descriure no sé què d'irreal,
una línia primer d'iniciar la crònica
on, irremeiablement, els enyors seran enyors
i no metàfores de gladiols que es destinten
o clavells marcits en un ram de terra eixuta.
Si tens paciència, o la sofreixes,
deixa'm elucubrar les veritats, escarnir-les,
abans d'iniciar una carta borda
on els jorns tinguin massa gust a ver,
i no pugui inventar-me rere el vol blanc d'un camp de lliris.

Del poemari inèdit *Les hores germinals*

Òscar Aguilera

Moli vell de Santa Margalida, fotografia de Miquel Perelló

Poesia francesa d'avui

Maties Tugores i Garau

Nascut el 1937, a Marsella, **YVES BROUSSARD** és poeta, director de la revista «AUTRE SUD». Ha rebut nombrosos guardons; destacarem: el «Antonin Artaud» i el «Charles Vildrac» i assenyalem també que la «Académie Française» li va otorgar els «Guillaume Apollinaire» i «Henri Mondor»... Ha publicat més de vint llibres de poesia. Els darrers són: «Juste Ceci» (Ed. Le Cherche Midi), «La nuit tremble et autres poèmes» (Ed. Le Taillis Pré)... Robert Sabatier (A. Goncourt), opina: "... donc, el poeta té el sentit de la més gran identitat, aquesta dels homes, aquesta dels elements, la mateixa, i que ens dona l'engruna de vida, el gust de l'essencial dins la lluminositat constant."

TENIR PAROLE

(Extraits) inédit

A la cime de l'arbre
au plus haut point d'incertitude

le profil émacié
du prédateur

Qu'a-t-il appris
et retenu
du parcours des hommes?

Là quelques feuilles
-comme signes brisés-

soucieuses d'être

Nous entrons dans l'hiver

résolument
à petits pas

La neige
habille l'espace
d'un sublime
dénuement

Les douleurs de la veille
s'estompent
avec les aboiements
des chiens

Tout reste
à bâtir

Guidé par l'invisible

l'arrière-temps domine
sur l'amoncellement des siècles
et la croisée des destins

Au lever du jour
une pensée orpheline
se veulise
parmi les fragrances
diverses

cependant que s'annuent
les folles graminées

TENIR PARAULA

(Extractes) inédit

En el cimbal de l'arbre
en el punt més alt de l'incertesa

el perfil emaciat
de l'ocell de rapinya

Què ha après
i guardat
del recorregut dels homes?

Aquí quelques fulles
-com senyals espanyats-

preocupades de ser

Entrem dins l'hivern

decididament
poc a poc

La neu
vesteix l'espai
amb una sublim
indigència

Els dolors de la vigília
s'esfumen
amb els lladrucs
dels gossos

Tot queda
per fer

Dirigit pel invisible

el temps passat domina
sobre l'amuntegament dels segles
i la cruïlla dels destins

A trenc d'alba
una idea òrfena
s'esquitlla
entre les fragàncies
distintes

tot i que se'n van cap als núvols
les boges graminies

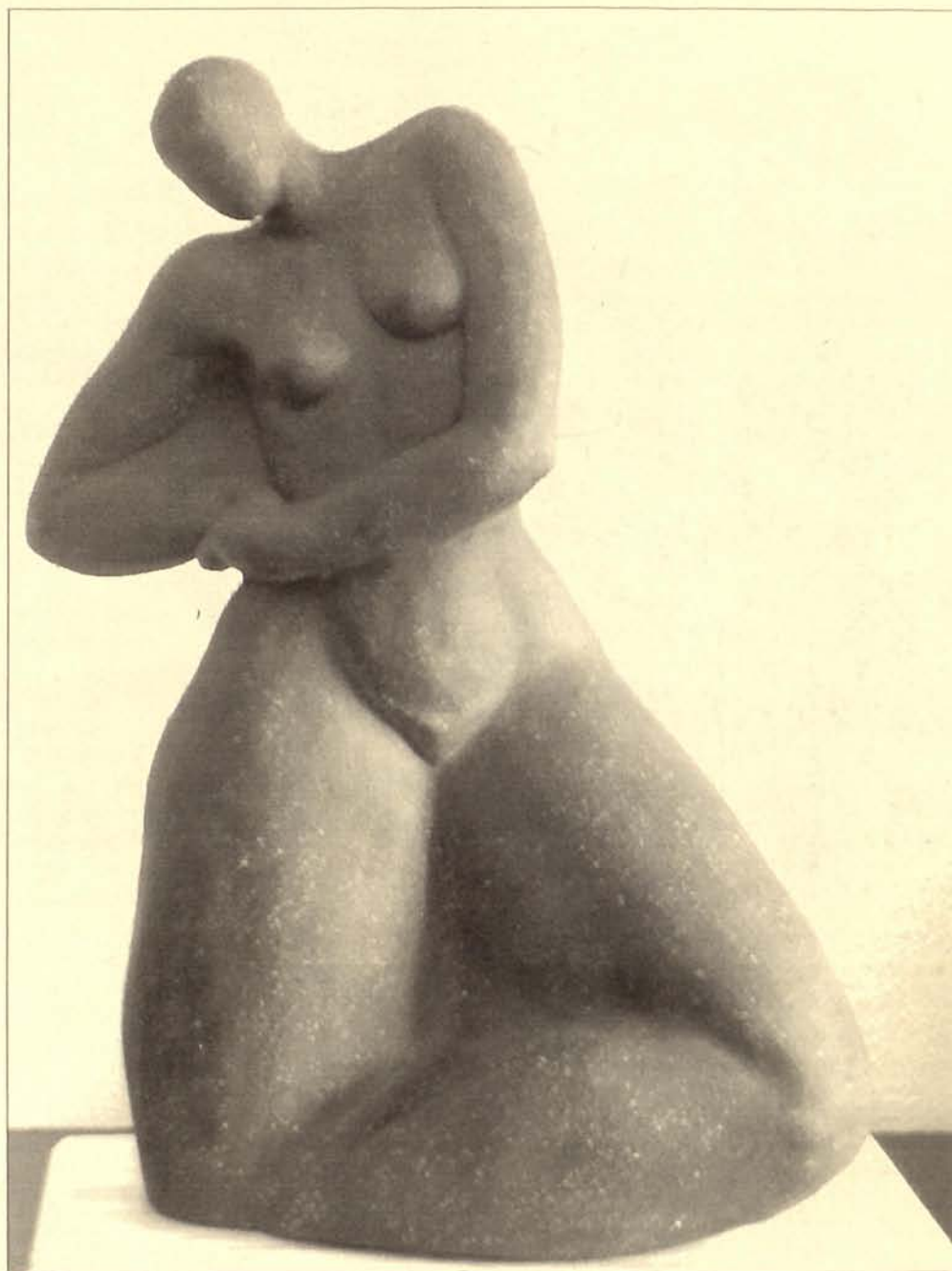

Hem de mudar el canó..

en arada! No a la guerra!

Escultura de Yolanda Rodríguez, fotografia de Miquel J. Servera

AIRE ACONDICIONADO - EQUIPAMIENTO HOTELERO

HUMICLIMA

SERVICIO Y GARANTIA

www.humiclimate.com

ISO 9002

HUMICLIMA - Camí Vell de Bunyola, 39 - Pol. Ind. San Castelló - Palma de Mallorca - Tel. Oficinas 971 431 216 - S.A.C. 971 431 090 - Fax 971 200 228 - 971 754 751 - E-mail: humiclimate@humiclimate.com

KLIMA HOTELS - Avda. 16 de Julio, 53 - Pol. Ind. San Castelló - Palma de Mallorca - Tel. Oficinas y S.A.C. 971 900 390 - Fax 971 900 395 - E-mail: klimahotels@ono.com